شريف بهاند   د برلين ښار، ۹ / ۹ / ۲۰۰۶

خونړۍ پلوې

خونړۍ پولې هغه د پام وړ او په زړه پورې ليکنه ده، چې د رالف پيترز له خوا د متحدو ايالتونو د دفاع د وزارت د وسله والو ځواکونو د Armed Forces Journal (AF J) د مجلې د جولای د مياشتې په ګڼه کې خپره شوې ده. ليکوال په خپلې دغې ليکنې کې په کره کتنې توګه د نړۍ په ځينو برخو، د ساری په توګه په افريقا او تر ټولو دمخه د نږدې او منځني ختيځ په ستراتيژيکو سيمو کې د مصنوعي او غير منصفانه پولو رامنځته کيدل تر نيوکې لاندې نيولي دي او وايي، چې: "د افريقا د دغو غيرمنصفانه پولو په شأ و خوا کې تر اوسه په ميليونونو خلکو خپل ژوند له لاسه ورکړي او دغه بهير لا دوام لري. خو له افريقا پرته دغه ډول تر ټولو غيرمنصفانه پولې ... په منځني ختيځ کې رامنځته شوې دي، چې له ګټو څخه يې زيان ډير دئ" (Ralph Peters, 2006, S. 1). نو څکه پيترز په دغې سيمې کې د ځينو قومونو او مذهبونو، لکه کردانو، بلوڅانو او شيعه اعرابو په وړاندې د تيرو زور زياتيو او بې عدالتيو د له منځه وړلو په موخه د نوو پولو د رامنځته کيدو، د نوې احتمالي نقشې طرحه وړاندې کړې ده، چې د نوموړې په اند د هغې په پلي کيدو سره، ښايي په دغو سيمو کې کړکيچ له منځه لاړ او د قومونو، ملتونو او مذهبونو تر منځه عدالت رامنځته شي.

خو په دې اړه تر هر څه دمخه دا پوښتنه رامنځته کيږي، چې دغه غير منصفانه پولې په څه ډول، د چا له خوا، څه وخت او د کومو موخو له پاره رامنځته شوې دي؟ ايا دا په تيره پيړۍ کې په اصطلاح متمدن، ديموکراتيک، د ولسواکۍ او قانون پر بنسټ ولاړ ستر ځواکونه، د ساری په توګه د اِن ټن ته Entente د تړون غړي هيوادونه، بريتانيا، فرانسه، روسيه او ايتاليا نه وو، چې د لومړۍ نړيوالې جګړې په ترڅ کې د خپلو سياسي او تر ټولو دمخه اقتصادي موخو د ترلاسه کولو او د ملی ګټو د ساتنې له پاره، دسايکس ـ پي کوت د تړون Sykes–Picot–Abkommen **پر بنسټ په پټه توګه د** منځني ختيځ سيمه په خپل منځ کې سره و ويشله؟ -Hans, 1998, S. 40 Kronberger 46) ايا د بريتانيا حکومت د باالفور د اعلاميې Balfour -Deklaration له مخې د خپلو سياسي او اقتصادي موخو د ټينګښت له پاره د فلسطين په سيمه کې د اسراييلو د دولت بنسټ کينښود (وګورئ: Seleman Saliba, Kaiserslautern, 1996/97)؟ څکه د دوی په اند: "د عربي هيوادونو په منځ کې، چې تل يو له بل سره په کړکيچ اخته وو، بايد د داسې يوه دولت بنسټ ايښودل شوی وي، چې د يهودانو له خوا اداره او د بريتانيا تر قيموميت لاندې وي، په دې موخه چې په دې بې ثباته سيمه کې د بريتانيا اغيز د تل له پاره تأمين شي" (Hans Kronberger, 1998, S. 44). ايا د بريتانيا امپراتورۍ د خپل د سرو زرو د خول، بريتانوي هند، د امنيت او ساتنې له پاره د خپل ښکيلاکګر سياست پر بنسټ او د ايران په خوښاوې په ۱۸۷۱ کال کې د ګولډ سميت د تړون له مخې بلوڅان سره و نه ويشل؟ او همدارنګه د همدې موخې له پاره په کال ۱۸۹۳ کې د ډيورند د کرښې په ايستلو سره يې د افغانستان ستراتيژيکه سيمه، د خيبر دره، له دغه هيواد څخه جلا نه کړه او پښتانه قومونه يې سره و نه ويشل؟ (وګورئ: شريف بهاند، ۲۰۰۱ ، مخ.۷ ـ ۱۲).

په لنډه توګه د تير تاريخ په راسپړلو سره، سرې ته دا روښانه کيږي، تيرو سترو ځواکونو، چې اوس هم په نړيوال سياست کې مهم رول لوبوي، د وخت له شرايطو سره سم د خپلو ملي او ستراتيژيکو ګټو په پام کې نيولو او د خپلې برترۍ د ساتنې په موخه، د تمدن، ولسواکۍ او د ديموکراتيکو بدلونونو د پراختيا او همدارنګه د بشر د حقوقو د ساتنې تر نامه لاندې د نړۍ په نورو برخو، په تيره بيا په هغو سيمو کې، چې يا له ستراتيژيکه پلوه مهمې او يا هم د کرنيزو او طبيعي توکو د زيرمو له پلوه بډاي وي او دي، لاسوهنې کړي. د لاسوهنو بنسټيزې موخې له بيلا بيلو لارو پر يادو شوو زيرمو واکمني وه او دا ډول سياست اوس هم لا دوام لري. نو څکه سترو ځواکونو په دغو سيمو کې له خپلې خوښې سره سم، د دا ډول غيرمنصفانه پولو په ايستلو او د ملتونه او قومونه په ويش سره، ځانته داسې دوست دولتونه رامنځته کړي، چې د هغوی په مرسته خپلې ګټې تضمين او د دغو سيمو د طبيعي زيرمو د تالان له پاره قانوني لارې برابرې کړي.

اوسمهال هم يوه خبره روښانه ده او هغه دا چې له يوې خوا، د يوازينۍ زبرځواک، د متحدو ايالتونو او د هغو د ټولوالې د تيلو پاتې زيرمې مخ په خلاصيدو دي او له بلې خوا تر ۲۰۲۰ کال کې پورې يوازې د متحدو ايالتونو د تيلو لګښت څه نا څه اويا په سلو کې بايد له وارداتو څخه سمبال شي (وګورئ: Jürgen, Wagner, 2003, S. 50). نو څکه د همدې لاملونو پر بنسټ او د دغه هيواد د صنايعو د لومړنيو اومه توکو د اړتيا د سمباښت تضمينول، هغه فکتورونه دي، چې ورځ په ورځ د متحدو ايالتونو د بهرني سياست په بنسټيزې موضوع بدليږي او دا ټولې هغه نښې نښانې دي، چې کيدای شي، په راتلونکي کې د نړۍ پر پاتې زيرمو په تيره بيا، تيلو کړکيچونه رامنځته شي. که څه هم ان اوس

داسي بريښي، چې هغه لا پخوا پيل شوي دي. ځکه، کله چې د جګړو، ټولوژنو او پوځي کړکيچونو په اړه خبرونه تر غوږه کيږي، سرى ته ډير ژر روښانه شي، چې د هغو تر شأ د اومه توکو، تر ټولو دمخه د هغو زيرمې ستر رول لوبوي. نو په دا ډول سيمو او يا هم د هغوي په شأ و خوا سيمو کې جګړې په خورا شدت سره دوام لري او دا ډول جګړې تر زياتي اندازې پورې متحده ايالتونه او ټلواله يې د خپلو اقتصادي او سياسي برترۍ ساتنې له پاره ترسره کوي. په دې اړه د متحدو ايالتونو د ملی امنيت په ستراتيژۍ NSS کې راغلی: "ولسمشر [بايد] په پام کې ولري، هيڅ يوه بهرنی ځواک ته اجازه ور نه کړي، هغه ستره برترۍ، چې متحدو ايالتونو له سړې جګړې څخه وروسته پر هغې بريالي شوي، ترلاسه کړي"(Jürgen, Wagner, 2003, S. 41).

دا چې په ربښتيا سره د رالف پيټرز د نوې احتمالي نقشې طرحه، په نړۍ کې د مصنوعي او غير عادلانه پولو او د قومونو، ملي او مذهبي لړکيو په وړاندې د بيعدالتيو او بې بيرحميو له منځه وړل او د هغوي له پاره د دولتونو رامنځته کول دي او که د دغو نوو پولو او رامنځته شوو دولتونو له لارې بيا هم په غيره مستقيمه توګه د نړۍ د تيلو، ګازو او د هغوي په پايپ لاينونو او د نورو طبيعي توکو پر پاتي زيرمو د واشنګټن کنترول او په دې توګه د دغه هيواد د ترلاسه شوې برترۍ د خوندي کولو هاند و هڅه ده، يوې ژورې او هر اړخيزې څيړنې ته اړتيا لري، چې ښايي هغه په راتلونکو څو اونيو کې د محترمو لوستونکو له پاره چمتو او وړاندې شي.
خو اوس يوازې د رالف پيټرز د ليکنې ژباړه د ګرانو هيوادوالو د خبرتيا له پاره وړاندې کيږي،څو دوي په دې برخه کې ژور او هر اړخيز فکر وکړي او ځانونه د پولو دا ډول بدلون ته، چې د هغه د ليکوال په اند، نه د زورزياتيو له لارې، بلکې په ديموکراتيکه توګه او د ټولپوښتنو له لارې به تر سره شي، چمتو کړي. ځکه په دې ليکنې کې نه يوازې د منځني ختيځ د ځينو هيوادونو، بلکې د افغانستان او د هغه د کاونډيو هيوادونو د زمکنی بشپړتيا په اړوند ژور بدلونونه تر سترګو کيږي.
بايد يادونه وشي، چې د دې ليکنې په اصلی متن (انګليسی) کې له ډيرو ځانګيزو اصطلاحاتو څخه ګټه اخيستل شوې، نو ځکه د هغې د لا ښه پوهاوی له پاره مناسبه وبلل شوه، چې پښتو ژباړه يو څه په آزاده او ساده ژبه تر سره شي. بيا هم ښايي د ژباړې په برخه کې ځيني نيمګړتياوې شوې وي، چې زه د هغه له امله له ګرانو لوستونکو څخه بښنه غواړم. په پای کې د ښاغلی جاويد او مړوند بهاند له هغې مرستې څخه، چې له ما سره يې د ژباړې د اصلاح په برخه کې تر سره کړې ده، د زړه له کومې مننه کوم.

اخځ:

۱- شريف بهاند: د لويې لوبې په هنداره کې د افغانستان ځليدنه، يو جيوپولټيکي څيړنه، ۲۰۰۱

2- Hans Kronberger: Blut für Öl, der Kampf um die Ressourcen, Wien, 1998
3- J. Wagner: Das Öl und der Krieg: in: C. Haydt / T .Pflüger / J. Wagner: Globalisierung und Krieg, Hamburg, 2003
4- J. Wagner: das US – amerikanische Imperium im Zeitalter der Globalisierung: in: C. Haydt / T .Pflüger / J. Wagner: Globalisierung und Krieg, Hamburg, 2003
5- Ralph Peters: Blood borders: in: Armed Forces Journal, 06. 2006
6- Selaman Saliba: Die Geschichte des arabisch-israelischen Konflikts, Kaiserslautern, 1996/97

خونړۍ پلوې
د نوی او لا ښه منځني ختيځ څرنګوالی

ليکوال: رالف پيټرز
ژباړونکی: شريف بهاند

اخځای: http://www.armedforcesjounal.com
نړيوالو پولو تر اوسه پورې خپله وروستې بڼه نه ده ترلاسه کړې. دا به ډيره بې انصافي او بې عدالتي وي، که د آزادۍ او ښګيلاک، مهرباني [دارا] او بيرحمي، ترهګرۍ او قانون او همدارنګه د سولې او جګړې تر منځه د مصنوعي پولو او حصارونو په مرسته بيلتون رامنځته کړي شي.
په نړۍ کې تر ټولو زياتې له ظلم ډکې، مصنوعي او له عدالت څخه لرې پولې په افريقا او منځني ختيځ کې رامنځته شوې دي. دغه رامنځته شوې پولې د اروپايي ځان غوښتونکو په مرسته (کومو چې په خپلو پولو کې په پوره اندازه

ستونزې درلودې)، رامنځته کړې شوې دي. د افریقا د دغو غیرمنصفانه پولو په شأ و خوا کې تر اوسه په میلیونونو خلکو خپل ژوند له لاسه ورکړې او دغه بهیر لا دوام لري. خو له افریقا پرته دغه ډول تر ټولو غیرمنصفانه پولې (د چرچیل د تیورۍ پر بنسټ) په منځني ختیځ کې رامنځته شوې دي، چې له ګڼو څخه یې زیان ډیر دئ.

اوسني نقشه

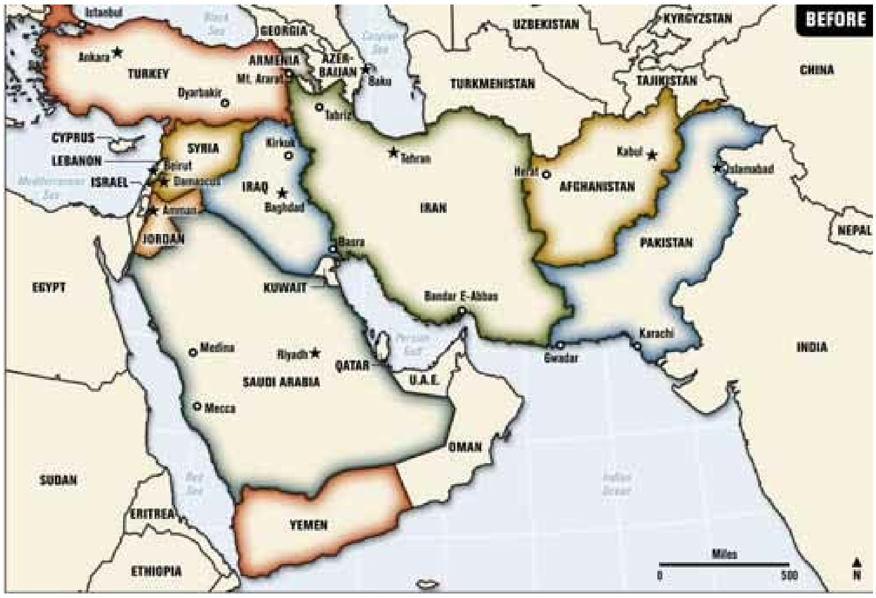

په داسي حال کې چې د منځني خیتځ رامنځته شوې پولې دومره د کار وړ نه دي. خو دغه سیمه د پولو له ستونزو پرته، لا نورې زیاتې ستونزې هم لري، دغه ستونزې له کلتوري رکود څخه نیولې بیا د حقوقو تر نابرابرۍ پورې، مرکوني مذهبي توپیرونه، دیني بنسټپالنه، تر ټولو ستري غیر مذهبي او اخلاقي_ هاندو هڅې د اسلام ستونزې نه، بلکې د هغو ټولو نه بري او بستیز عامل همدا رامنځته شوې پولې دي، چې زموږ خپلو دیپلوماتانو رامنځته کړې او اوس هغه د عبادت په څیر سپیڅلې ګڼي.

په دې لیکنه کې، په پولو کې د سمون د رامنځته شوې طرحې ضمیمه وړاندې شوې ده او په منځني ختیځ کې پر کردانو، بلوڅانو او شیعه اعرابو باندې د زغملو شوو نارواوو، نا خوالو او تیروتنو، چې هغه لا تر اوسه هم دوام لري، بیرته جبرانول په پام کې نیول شوې دي. خو د یادوني وړ ده، چې په دې نوو رامنځته شوو پولو کې بیا هم مسیحیان، بهایان، نقشبندیان، اسماعیلیان او داسې نور لږکي په پام کې نه دې نیول شوې. یوه بله نه بښونکې تیروتنه، چې د هغې جبران ناشونی بریښي، هغه د ټولوژنو (ژینوساید) په وړاندې د مکافاتو په ډول د نورو د خاورې او یا سیاسي سیمې ورکړه ده، چې ښه بیلګه یې د تیرې پیړۍ په پیل کې د عثماني امپراتورۍ له خوا د ارمنیانو ټول وژنه ده.

اوس په منځني ختیځ کې د نوو پولو رامنځته کیدو ته په نه پاملرني او همدارنګه له دغې ستونزې څخه د خلاصون له پاره د خبرو اترو په نه کول سره به هیڅکله په دغې سیمې کې سوله او آرامتیا رامنځته نه شي. د هغو کسانو له پاره، چې د دا ډول موضوګانو له طرحې، د ساری په توګه د پولو بدلون او د نوو دولتونو او ملتونو له رامنځته کیدو څخه کرکه کوي او یا هغه نورو ملتونو او ډلو ته خوش خدمتي بولي، باید وویل شي، چې د اوسنیو ستونزو د له منځه وړلو له پاره کیدای شي عادلانه لار ومونډل شي، خو دا شونی نه ده، چې هغه د ټولو له پاره، یاني له بوسپورس نیولي تر سنده پورې، د منلو وړ وي. د پولو د ټاکلو له پاره یوازنې لاره د منطقی میکانیزم لټون او د ستونزو له تشدید څخه مخنیوی دئ. د نړیوال سیاست د اصولو پر بنسټ، له جګړې څخه پرته بله اغیزمنه او ځانګړې وسیله او لنډه لار نشته، څو د هغې په مرسته د غیر منطقي پولو په اړه پریکړې وشي زموږ تفکر او تعقل د منځني ختیځ د پولو په اړوند زموږ مخې ته پرتې او راروانې ستونزې راپه کوته کوي. زموږ په وړاندې د انسانانو په لاس جوړ کړې داسې مسایل پراته دي، که موږ د هغو د حل له پاره لاره و نه مومو، نو په سیمه کې به د کرکې او تشدد دا اور هیڅکله و نه وژل شي.
هغو کسانو ته په ځواب کې، چې نوې پولې غیر اړیني او ان د هغو په اړه فکر کول له واقعیت څخه لرې مسأله بولي، باید یادونه وشي، چې په دغو پولو کې بدلون هیڅکله په خپل ځای ولاړ نه دئ او دغه شرایط هم هیڅکله ثابت

نه وو. ډېرې پولې له کانکو او کوزووا څخه نیولې بیا د قفقاز تر غرونو پورې دومره چټکې د بدلون په حال کې وي او دي لکه څنګه چې دولتونه خپل سفیران او استازي د سترګو په رپ کې بدلوي.

یو بل له ۵۰۰۰ کلونو راپدېخوا له کرکې ډک تاریخي راز، چې" لا تر اوسه هم دوام لري" هغه قومي، ژبني او مذهبي ټولوژنه ده. تر ټولو دمخه د هغه پیل له دا ډول پولو څخه کوو، چې د امریکایي لوستونکو له پاره په زړه پورې او ډېرې حساسې دي: هغه دا چې د اسراییلو له پاره داسې یوه هیله، چې دغه هیواد وکولی شي، له خپلو کاوانډیو هیوادونو سره په امن او سوله کې ژوند تر سره کړي، نو اړینه برېښي، چې اسراییل د ۱۹۶۷ کال څخه مخکې پولو ته بیرته شا تک وکړي. تر ټولو مهمه خبره دا ده، چې د اسراییلو امنیت په دې سیمه کې تضمین شي او د هغه له پاره د سیمو په پولو کې یو څه بدلون اړین برېښي. خو د بیت المقدس د ښار، چې تاریخ یې له زرګونو کلونو راپدېخوا په وینو لیکل شوی، او د هغه د شأ و خوا سیمو د پولو ټاکل، چې د ټولو اوسیدونکو له پاره د منلو وړ وي، کیدای شي زموږ اوسني نسل د هغه په اړه پریکړه ونشي کړي. د سیمې اوسیدونکي د خپل دین او ګروهې (عقیدې) په نامه هڅه و هاند کوي، چې زیاته سیمه ترلاسه کړي، څو وکولې شي، دوي په دې سیمه کې د تیلو زیاتې زیرمې، شتمنې او ځواک ترلاسه کړي. د دې موضوع په اړه زیاتې څېړنې او لیکنې شوې دي، له همدې کبله به د هغې زیاته څېړنه په همدې ځای پرېږدو او په داسې مسألو باندې به خبرې وکړو، چې تر اوسه پورې چا په شعوري توګه د هغو په اړه څېړنې نه دي تر سره کړي.

تر ټولو دمخه د بالقان او همالیا د غرونیو سیمو ترمنځه پراته کُرد اوسیدونکو سره همیشني او تر ټولو زیاته بې عدالتي تر سره شوې او هغوي ته د یو آزاد کردستان په نامه هیواد، حق نه دې ورکړل شوی. د یوې ټولپوښتنې له مخې له ۲۷ ـ ۳۶ میلیونو پورې کردان په دې سیمې کې استوګن دي (دغه شمیرنه کیدای شي سمه نه وي، ځکه یوه دولت هم دکردان سرشیمرنه په ایمان داری او آزاده توګه نه تر سره کړې او نه یې هم د دا ډول سرشیمرنې اجازه ورکړې ده). د کردانو دغه نفوس د عراق له اوسنیو اوسیدونکو څخه زیات دئ، که د کردانو د نفوس تر ټولو ټیټه شیمرنه [۲۷ میلیونه] هم په پام کې ونیول شي، بیا هم کردان په نړۍ کې هغه ملت دئ، چې د دومره نفوس سره سره ځانته د یو خپلواک هیواد خاوند نه دئ. نه یوازې دا چې دوي ځانته یو هیواد نه لري، بلکې په سیمه کې رامنځته شوو نوو حکومتونو پر دوي باندې تل نوې زورزیاتې کړې، که څه هم دوي د ګزنفون Xenophon له وختونو څخه راپدېخواپه دغو سیمو کې استوګن دي.

د امریکا متحدو ایالتونو او د هغوي ټلوالې د بغداد له ماتې وروسته ستر چانس له لاسه ورکړ، ځکه دوي د دې پر ځای چې عراق په درې برخو وویشي، کردان یې دې ته اړ کړل، د عراق په حکومت کې، چې له بیلا بیلو قومونو [او مذهبونونه] څخه جوړ شوی، برخه واخلي. زموږ د دغې ناکامې ستر لامَل زموږ په بې زړه توب او د راتلونکې له پاره د یو تصور په نشتوالی کې نغښتی و. نه یوازې دا، بلکې موږ کردان دې ته اړ کړل، چې د عراق په نوي جوړ شوی حکومت کې برخه واخلی، کردانو متحدو ایالتونو ته د ښه نیت د ښودلو په غرض د عراق په نوی حکومت کې برخه واخیسته. خو که په آزاده توګه ټولپوښتنه تر سره شي، په دې کې هیڅ شک نه لیدل کیږي، چې په سلو کې سل عراقي کردان به د ځان له پاره د یو آزاد هیواد غوښتونکي وي.

په همدې ډول په ترکیې کې هم کردان، له ډېرې مودې راپدېخوا د دولت تر زورزیاتي لاندې ژوند تیروي او د دغه هیواد د پوځ د ناخوالو ښکار دي او هغوي ته "د غرنیو ترکانو" لقب ورکړل شوی، تر څو خپل قومي هویت له لاسه ورکړي. که څه هم په کردانو باندې دا ډول تر سره شوې زورزیاتې په تیره لسیزه کې د انقرې له خوا لږ شوې وې، خو دغو زورزیاتیو اوس یو ځل بیا شدد موندلي او له همدې امله سړی وویل شي، چې ترکیې خپله یو پر پنځمه ختیځه سیمه او د هغې اوسیدونکي تر خپل نیواک لاندې راوستي دي. همدارنګه که د سوریې او ایران کردانو ته دا حق او آزادي هم ورکړ شي، هغوي ټول به هم له آزاد کردستان سره ژر تر ژره خپل پیوستون اعلام کړي. خو د کردانو په دغو حقوقو باندې نه یوازې د نړۍ دیموکراتیکو دولتونو، بلکې نړیوالو کمیسیونونو د ساری په توګه د بشر د حقوقو کمیسیون او داسې نورو سترګې پټې کړې، خو زموږ خبري رسنې له دې څخه په عادي او کم ارزښتو موضوګانو باندې تل تبصرې کړې او کوي. دلته د یادونې وړ برېښي: چې له "دیاربکر" نه نیولې تر "تبریز" پورې آزاد کردستان به د لویدیځ د ګټو د ساتلو داسې یو هیواد وي، چې بیلګه به یې له بلغاریا څخه نیولې بیا تر جاپانه پورې نه وي.

راتلونکي نقشه

په سيمه کي د پولو په دا ډول رامنځته کولو سره به [توازني رد و بدل] د عراق دری سني مذهبه ولايتونه ځانته يو دولت رامنځته کړی، چي کيدای شي هغه وروسته له سوريي سره د يوه تړون په ترڅ کي يو ځای شي. سوريه به خپل [لويديځ] د مديتراني سواحل يوه ستر لبنان ته بايلي، چي دا به د لرغوني فونزيا Phoenencia د بيا رامنځته کيدو په مانا وي. د پخواني عراق سويلي سيمه، چي اکثريت اوسيدونکي يې شيعه مذهبه دي، داسي يو دولت رامنځته کړي، چي [زمکني پشپړتيا به يې] د فارس د خليج د دواړو خواوو په اړدو کي وي. اردن به خپله اوسني سيمه په خپل واک کي ولري او د سعودي عربستان د سويلي سيمي يو برخه به هم دغه هيواد ته ورکړ شي. د يادوني وړ ده، چي د دې سيمي په دوو هيوادونو لکه سعودي عربستان او پاکستان کي به زيات جغرافيايي بدلون رامنځته شي.
په اسلامي نړۍ کي د رکود ستر لامل د سعودي عربستان د پاچاهي کورني ادعا په مکي [معظمي] او مديني[منوری] ده. د نړۍ يو زوروراکی دولت د اسلام سپيڅلي ځايونه، مکه او مدينه او خپل ولس د پوليسو په مرسته تر خپلي ولکي لاندې نيولي دي او دغه رژيم د هيواد د تيلو د خرڅلو له امله، ستر عايد ترلاسه کوي ـ او د دغو عايداتو په مرسته دوي وکولي شول، چي د خپل وهابيت سخته او تنګ نظره ګروهه د خپل هيواد له پولو بهر نورو سيمو کي هم خپره کړي. د حضرت محمد (ص) له وخته وروسته د تيلو په مرسته رامنځته شوی دولت او د هغه پر بنسټ ولاړ ځواک، که د عثماني امپراتورۍاو د مغولو وخت په پام کي و نه نيول شي، په تولېزه توګه تر ټولو زيات اسلامي نړۍ او په ځانګړي توګه عربي هيوادونو ته زيان رسولي دئ.
په داسي حال کي، چي د نړۍ نور دينونه او خلک د اسلام د سپيڅلو ځايونو په اړه پريکړه نه شي کولي، ښومره به ښه وي، که چيري د مکي او مديني دغه واک د اسلامي نړۍ ټاکل شوي شورا، چي د وخت په تيريدو او وار په وار سره بدلون ومومي، ترلاسه کړي ـ لکه د اسلامي نړۍ واتيکان ـ يو داسي ځای، په کوم کي چي د دې ستر دين په بيلا بيلو موضوګانو خبرې اترې تر سره شي، نه يوازې داچي وويل شي، داسي دي وشي. که چيرې ربښتني عدالت په پام کي ونيول شي، کوم چي کيدای شي زمونږ د خوښي وړ نه وي، نو د دا ډول عدالت به پلي کيدو سره به د سعودي عربستان د ساحلي سيمو د تيلو زيرمي د شيعه عرب نوي رامنځته شوي هيواد ته ور په برخه شي، چي په دغو سيمو کي استوګن دي او د سعودي عربستان سويل ختيځه سيمه به يمن ته ورکړ شي. که چيرې داسي وشي، نو د سعود د کورني له لاسه به اسلام او نړۍ ته لږ زيان ورسيږي.
ايران يو داسي هيواد دئ، چي کرکيچني او ليوني پولي لري. دغه هيواد به خپله زياته سيمه متحده آذربايجان، آزاد کردستان، عرب شعيه دولت او آزاد بلوچستان ته بايلي، خو له اوسني افغانستان څخه به د هرات سيمه تر لاسه کړی.
يوه داسي سيمه، چي تاريخي او ژبني ورته والي له فارس سره لري. ايران به يو ځل بيا نه يوازې په ختځ، بلکي د ژبني له مخي سوچه فارس شي. دلته به تر ټولو ستره پوښتنه او مهمه مسأله دا وي، چي ايا د عباس بندر د ايران حکومت ته ور پريښودل کيږي او که د شعيه نوي دولت ته ورکول کيږي.
افغانستان، چي په لويديځ کي کومه سيمه فارس ته بايلي، په ختيځ کي به د صوبه سرحد په بنه، چي د پاکستان شمال لويديځ سيمه ده، ترلاسه کړي او په دې توګه به د دواړو خواوو پښتانه ورونه سره يو ځای شي (د دې ټول ويش لامَل دا نه دئ، چي موږ د نړۍ په نقشه کي د پولو بدلون غواړو، بلکي په دې سيمو کي استوګن خلک د دې غوښتونکي دي). پاکستان، چي يو غير طبيعي [مصنوعی] دولت دئ، له دې ويش ترمخه د بلوچستان ايالت آزاد بلوچستان ته بايلي. پاتي طبيعي پاکستان به د سند د سنيد ختيځ ته پاتي او د کراچي ښار به يې لويديځ ته پاتي شي.

د متحده عرب امارتو برخلیک هم روښانه نه دئ. کیدای شي، چي د هغه یو برخه عرب شعیه هیواد ته ورکړل شي (یو داسي دولت، چي له ایران سره سیالي او په سیمه کي سیمه ییز توازن رامنځته کړي). دا چي ټول سختدریځه تمدنونه دوه اړخیزه بڼه لري، نو ځکه د دوبی دولت ته د پاتي کیدو (بقا) حق ورکول کیږي، چي شتمن خلک په دي سیمه کي خپل هر اړخیزه کره وړه تر سره کړی شي. کویت به په خپل اوسنیو پولو کي پاتي شي او عمان هم په همدي ډول.
په هر صورت د سیمي د پولو دغه اټکلي بدلون د سیمه د ملی او دیني فکتورونو او یا د هغو دواړو منعکس کونکی دئ. که چیری موږ داسي یو جادویی دیوار ولرو، چي دغه پولي سره وویشي، نو یقیناً موږ به دي ته ترجیح ورکړو.
خو د اوسنیو پولو له کتني وروروسته او د دې سیمو د پخوانیو پولو په څیرني سره یوه خبره روښانه کیږي او هغه دا چي د شلمي پیری په پیل کي فرانسوي او انګریزي سیمه ییزې غلطي پریکړې د دې پولو په اړوند څومره ناسمي وي او دي شوو پریکړو، چي له نولسمي پیری څخه وروسته د یو بل په وړاندې [فرانسویان او انګلیسان] د شرمونکو جګړو د برپاوو او د هغو د ماتو پایلي وې، دې سیمي ته څومره زیان رسولی دئ.
د سیمو د پولو دا ډول جوړول [بدلون]، چي د سیمي د خلکو هیلي منعکسوي، ښایي اوسمهال څه نا څه نا شوني وي. خو د وخت په تیریدو او د نا اټکل شوو پیښو په رامنځته کیدو سره، چي د وینو تویدل به ورسره مل وي، طبیعي پولي جوړې شي. بین النهرین په څو څو ځله د نورو لاسه ورغلی دئ، دا څه نوې خبره نه ده.
اوسمهال زموږ په یونیفورم کي به نارینه او ښځینه د ترهګرۍ په وړاندې خپلي جګړې ته دوام ورکړي، د ولسواکي د پراختیا او پرمختک له پاره به هاند و هڅه وکړي او همدارنګه په سیمه کي به د شته تیلو په زیرمو باندي واک ترلاسه کړي. له انقرې نه تر کراچي پورې په زور رامنځته شوی اوسنی انساني ویش، فدرالیزم او په سیمه کي سیمه ییزو توپیرونو، مذهبي بنسټپالني ته تر ټولو ښه چانس برابر او یو داسي کلتور یې رامنځته کړي، چي د سیمي اوسیدونکي یو پر بل تورونه لګوي او یو بل ته په سپکه سترګه ګوري. دغه حالت ترهګری ته ښه موقع په لاس ورکړې او په سیمه کي یې داسي شرایط رامنځته کړي، چي اوسیدونکي یې په خوابنبی سره خپلو پولو ته ګوري او په لوالتیا سره دښمنان لټوي.
په نړۍ کي ترهګری ورځ په ورځ مخ په زیاتیدو ده او باالمقابل د انرژۍ زیرمي مخ په محدودیدو دي. په دا ډول حالت کي ښایي د منځني ختیځ وضعه په راتلونکي کي ښه نه، بلکي لا نوره هم خرابه شي، که سیمه په خپل اوسني حالت پاتي شي، نو دغه وضعه د ستر او له وحشت څخه ډک بدلون زیری ورکونکی دئ، چي په کي ملت پالنه تل یو ځواکمن فکتور او اسلامي سختدریځې د ژوند نور مال حالت ګرځیدلی دئ، نو دا شوني بریښي، چي په دا ډول حالاتو کي متحده ایالتونه او د هغو ټلوالي په راتلونکي کي هم له پر له پسي جګړو او کړکیچنو سره مخامخ شي. ښایي عراق په سیمه کي د هیلو او پرمختیا بیلګه وګرځي، که چیری په عراق کي روان بدلون په بریالیتوب سره پای ورسیږي، خو په سیمه کي موجوده ټول نور مسایل د ورانکاری په لوری روان دي.
که په راتلونکي وخت کي د منځني ختیځ په اوسنیو پولو کي د ژبي، ختیي او ګروهي (عقیدې) پر بنسټ بیا کتنه تر سره نه شي، نو دا له احتمال څخه لری نه بریښي، چي په سیمه کي به نوري وینې، چي زموږ وینه به په کي هم شامله وي، توي شي.

څوک ګټونکي دي؟ او څوک هم بایلونکي ؟
ګټونکي دولتونه:
افغانستان، عربی شعیه هیواد، ارمنستان، آذربایجان، آزاد بلوچستان، آزاد کردستان، ایران، سپیڅلی اسلامی دولت، اردن، لبنان او یمن
بایلونکي دولتونه:
افغانستان، ایران، عراق،اسراییل، کویت، پاکستان، قطر، سعودی عربستان، سوریه، ترکیه، متحده عربی امارات او د اردن د سیند لویدیځه غاړه.

پای